

Risto Suikkanen, Aino Holma ja Pentti Raittila: Muuttumaton uutinen? Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2007–2012, loppuraportti. Tampere: Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET.

Tiivistelmä

Tutkimushankkeessa kerättiin määrällisen sisällön erittelyn avulla tietoja suomalaisten sanomalehtien etusivujen, radio- ja tv-kanavien pääuutislähetysten sekä kaikkien näiden internetsivujen pääuutisten sisällöistä. Uutismedian vuosiseurannan loppuraportti esittelee viisivuotisen tutkimushankkeen keskeiset tulokset sekä sen virittämät metodiset johtopäätökset.

Viimeisen tutkimusvaiheen aikana aineiston keruu alkoi lokakuun alussa 2011 ja päättyi maaliskuun lopussa 2012. Tutkimuksen kohteena oli kaikkiaan 18 uutisvälinettä, joista kaikista analysoitiin 14 päivän aineisto, kaikkiaan 3003 juttua. Sanomalehtien osuus aineistosta oli 33 %, radio- ja tv-uutisten 22 % ja internetsivustoilta kerättyjen uutisten osuus 45 %. Vastaavat seurantakerrokset tehtiin vuosina 2008 ja 2010 eli tutkimuksessa on analysoitu lähes 10 000 juttua. Keskeiset seurannan kohteet olivat uutisaiheet, uutisissa esiintyvät toimijaryhmät, sukupuolten esiintyminen uutisissa sekä väkivaltaa tai erotiikkaa sisältävän aineiston määrä.

Vuosi 2012 oli politiikan vuosi. Poliittikkaa koskevien juttujen määrä kasvoi kymmenkunta prosenttiyksikköä. Poliittikka oli eniten käsitelty aihepiiri koko aineistoissa toisin kuin aiemmilla seurantakerroksilla. Tuolloin suurin osa aineistoa käsitteli tavalla tai toisella vapaa-aikaa (urheilua, viihdettä tai kulttuuria).

Toimijarakenteessa tapahtui vastaava muutos kuin aihepiireissä. Poliitikkojen sekä ulkovaltojen edustajien ja kansainvälisten organisaatioiden osuus kasvoi, kun taas vapaa-ajan toimintoihin liittyvien toimijoiden (urheilijat sekä viihteen ja kulttuurin edustajat) ja yksityishenkilöiden osuus laski. Kaiken kaikkiaan journalismin painopiste siirtyi kevyestä raskaaseen, pois mikrotasolta kohti suurempia kokonaisuuksia. Samaan suuntaan vaikuttaa myös ulkovaltojen edustajien ja kansainvälisten organisaatioiden osuuden kasvu. Näihin kehityskuluihin ovat osaltaan vaikuttaneet niin vuoden 2011 ja 2012 mullistukset Lähi-idässä kuin Suomessa 2012 pidetyt presidentinvaalit sekä euroalueen taloudellinen kriisi.

Sukupuolten voimasuhteet kääntyivät vuoden 2012 aineistossa aiempaa selvemmin miesten eduksi: naisten osuus juttujen pääosissa olevista henkilöistä putosi runsaasta neljäsosasta vajaaseen neljännekseen.

Väkivaltaa koskevan aineiston osuus oli runsaat 10 prosenttia, saman verran kuin edellisilläänkin seurantakerroksilla. Erotiikkaa koskevaa aineistoa koko aineistosta on noin yksi prosentti. Tämä osuus aineistosta sisältyy lähes kokonaan iltapäivälehtiin (niiden internetsivut mukaan lukien). Niin väkivaltaa kuin erotiikkaakin koskevat lukemat vastaavat jokseenkin tarkasti näiden sisältöpiirteiden osuutta aiemmilla seurantakerroksilla.

Internetsivujen uutistarjonnan erityispiirre on rikos- ja onnettomuus uutisten suurehko osuus. Tutkimuksessamme koottu verkkojournalismi on yksiulotteista ja lähdepohjaltaan hiukan hämärää painettuihin viestimiin verrattuna. Internetissä julkaistaan ensin se, mitä ”emoviestimissä” sitten syvennetään ja rikastetaan.

Tutkimuksen keskeinen tulos on, että ulkoasun ja formaattien muutoksista riippumatta uutisjournalismin asettama päiväjärjestys näyttää hyvin vakaalta. Muutospuheesta huolimatta uutisjournalismin ydin on säilynyt entisellään. Yleisesti voi sanoa, että suomalainen uutisjournalismi on säilyttänyt roolinsa asiallisen maailman tapahtumien välittäjänä. Nyt toteutettu ”etusivujournalismin” sisällön kartoitus ei anna ainakaan yksiselitteistä tukea väitteelle journalismin viihteellistymisestä ja kevenemisestä tai väkivallan ja erotiikan lisääntymisestä.